

Výroční zpráva Univerzitní knihovny Univerzity Hradec Králové za rok 2016

Úvod

Univerzitní knihovna poskytuje knihovnické a informační služby akademickým pracovníkům, studentům a veřejnosti. Skladba knihovního fondu nabízí široké spektrum odborné literatury z oblasti pedagogiky, didaktiky, informatiky, managementu, humanitních a přírodovědných oborů.

V současné době mohou studenti a pedagogové využívat kromě ústřední knihovny tři pobočkové a šestnáct příručních knihoven. V roce 2016 přesáhl fond 280 000 knihovních jednotek. Služeb Univerzitní knihovny využilo 36 250 uživatelů.

V roce 2016 došlo ke změně ve vedení knihovny, knihovna se více otevřela spolupráci s ostatními hradeckými knihovnami, byly posíleny služby uživatelům, proměnily se webové stránky knihovny. V rámci Týdne knihoven byl uspořádán Knižní veletrh, proběhly přednášky na zajímavá témata (Karel IV., Kuks, Ladislav Šaloun) a dvě výstavy (Karel IV. a Tvorba odborných textů a vysokoškolských kvalifikačních prací). V dubnu 2016 došlo k velké organizační změně, do knihovny bylo 1. 4. 2016 včleněno nakladatelství Gaudeamus.

V průběhu roku 2016 probíhala inovace knihovního systému Advanced Rapid Library. Jednalo o nasazení modernizovaného databázového prostředí a klienta knihovního systému, které bylo implementováno do nové virtuální infrastruktury na Univerzitě Hradec Králové. Uvedené řešení zvýšilo stabilitu a dostupnost knihovního systému a zlepšilo integritu dat v rámci spolupráce s ostatními systémy na UHK.

Rovněž byla implementována nová verze on-line knihovního katalogu IPAC.

Do provozu byla uvedena i modernizovaná verze výukové verze knihovního systému Advanced Rapid Library, které je možno využívat v rámci akreditovaných oborů.

Knižní veletrh

Univerzitní knihovna UHK se letos poprvé připojila k již XX. ročníku Týdne knihoven a zorganizovala Knižní veletrh s bohatým kulturním programem. Veletrhu se též zúčastnily dvě desítky vydavatelství zaměřených převážně na odbornou i populárně-naučnou literaturu.

Během Knižního veletrhu probíhaly v knihovně netradiční prohlídky, kterých využilo více než sto návštěvníků.

Skutečným magnetem pak byly vzácné tisky, a to kroniky, bible a odborná pojednání ze 16. – 19. století z fondů Biskupské knihovny Biskupství královéhradeckého, za-

sloužený obdiv získaly současné autorské vazby Jana Lánského z Hradce Králové nebo knihvazačské práce z Muzea knižní vazby v Rožďalovicích. Návštěvníci si mohli vyzkoušet techniku slepotisku.

Účastníci veletrhu mohli též shlédnout dokumenty o Zdeňku Milerovi a Zdeňku Mézlovi, o vzniku makety Codexu gigas v dílně Jiřího Fogla a Pavlíny Rambové v Žamberku. Připomněli si také umění sklářů z Orlických hor i období vzestupu a ambiciózních projektů Karla IV. Přednáškový cyklus byl neobyčejně pestrý a zúčastnilo se ho přes 200 návštěvníků, dvě přednášky byly překládány do znakové řeči.

Erasmus Staff Week

Ve dnech 18. až 21. 4. 2016 se na půdě univerzity konala významná mezinárodní událost „4th UHK Erasmus Staff Training Week“. Univerzitní knihovna se aktivně zapojila a zajistila pro osm účastníků z Polska, Litvy, Finska, Německa a Španělska pestrý odborný i kulturní program – exkurzi univerzitní knihovnou, přednášky s prezentacemi aktuálních knihovnických témat, komentovanou prohlídku Lékařské knihovny Univerzity Karlovy a návštěvu výstavy obrazů v Galerii Na Hradě.

Svaz knihovníků a informačních pracovníků (SKIP)

Ve dnech 14. a 16. 6. 2016 jsme přivítali v knihovně účastníky odborné konference Architektura a výstavba knihoven a 9. valné hromady SKIP. Pro naše hosty jsme připravili prohlídku architektonicky zajímavé budovy Objektu společné výuky v kampusu UHK v Hradecké ulici a exkurzi knihovnou, kde jsme si vyměnili zkušenosti s knihovníky z různých typů knihoven.

Participace knihovny na vysokoškolské výuce

V letním semestru akademického roku 2015/2016 byly vyučovány předměty Managerské funkce a současné trendy v knihovnictví, Knihovnická praxe II. a Dějiny knižní kultury pro obor Literární dokumentaristika a teorie čtenářství na Katedře českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové.

V zimním semestru 2016/2017 participovala Univerzitní knihovna UHK na výuce knihovnické části předmětu Základy knihovnictví a muzejnictví pro celkem 47 studentů prezenční i kombinované formy studia na Katedře pomocných věd historických a archivnictví Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové.

Vzdělávání a výchova uživatelů UK

Každým rokem na začátku zimního semestru po dohodě s vyučujícími Univerzitní knihovna uskutečňuje pro studenty prvních ročníků jedno až dvouhodinové setkání s výkladem o službách knihovny, o právech a povinnostech uživatelů vyplývajících z knihovního řádu, o základním používání katalogu, hledání ve volném výběru, podávání žádank na knihy ze skladů, o rezervacích a prodlužování výpůjček. V roce 2016 bylo proškoleny sto deset studentů.

Další vzdělávání pracovníků knihovny

Školení katalogizačních pravidel RDA (SVK HK)
Knihovnická komunikace aneb Jak správně mluvit (SVK HK)
Akvizice dokumentů pro čtenáře se specifickými problémy (ČVUT Praha)
Teirezias (MU Brno)
Tvorba jednoduchých aplikací (SVK HK)
Seminář o MVS (NTK Praha)
Nové technologie v knihovnách (SVK HK)
Fondy Evropské unie (Knihovna města HK)
Suweco a nabízená periodika (Praha)
Seminář uživatelů EDS (MU Brno)
Katalogizace periodik (NK Praha)
Cesta k plným textům (SVK HK)
Facebook (SVK HK)
CzechELib (NTK Praha)
Konference VšeVěd (Dříteč)
Konference Academica bibliotheca (Praha)

Spolupráce knihovny se Střediskem Augustin

Knihovna během roku 2016 pokračovala v aktivní spolupráci se Střediskem Augustin. Konkrétně se jednalo o zpracování speciálních dokumentů pro studenty se specifickými potřebami. Bibliografické záznamy těchto speciálních dokumentů jsou přístupné prostřednictvím online katalogu univerzitní knihovny a jsou také zasílány do souborného katalogu Portálu vysokoškolských knihoven pro zrakově postižené.

Meziknihovní výpůjční a reprografické služby

Univerzitní knihovna zajišťuje akademickým pracovníkům a studentům meziknihovní služby – výpůjční a reprografické. Za rok 2016 bylo přijato celkem 359 požadavků na meziknihovní služby, půjčili jsme si 182 monografií a získali 121 xerokopií z českých i zahraničních knihoven. Mezinárodní MVS realizujeme ve spolupráci s Národní knihovnou ČR v Praze. Pro potřebu našich uživatelů využíváme služby Virtuální polytechnické knihovny především k získávání kopií článků.

Poskytujeme též výpůjčky a xerokopie z našich fondů ostatním knihovnám v republice, v loňském roce jsme z 9 požadavků odeslali 2 xerokopie článků.

Revize a ochrana knihovního fondu

V roce 2016 proběhla revize fondu umístěného na Katedře speciální pedagogiky a logopedie. V letních měsících se uskutečnila revize knih ve skladu č. 3. Dále proběhla revize periodik na katedrách ekonomie a managementu.

Doplňování a zpracování knihovního fondu

Hlavním zdrojem doplňování knihovního fondu Univerzitní knihovny byl nákup knih a dalších dokumentů z projektů akademických pracovníků školy. Zahraniční literatura pořízená z projektů byla zakoupena prostřednictvím dodavatelských firem Bohemian Ventures, Mega Books, Phoenix Books a Slovartu. Knihovní fond byl též obohacen o knižní dary jednotlivců, převážně pedagogů univerzity. Výměnou získala knihovna 27 titulů a poslala osm publikací.

Do knihovního fondu bylo nově zpracováno 1 710 bibliografických záznamů nových titulů české (1 202 záznamů) a zahraniční (508 záznamů) produkce. Pro Středisko Augustin byl zpracován a do souborného katalogu Portálu vysokoškolských knihoven pro zrakově postižené zaslán jeden bibliografický záznam.

Nadále pokračovaly opravy bibliografických záznamů, které se týkaly především skript vydaných nakladatelstvím Gaudeamus, v roce 2016 bylo opraveno 4 505 bibliografických záznamů.

Autoritních záznamů bylo nově vytvořeno 2 694 a 3 398 záznamů bylo opraveno, 1 655 autoritních záznamů bylo harmonizováno s bází autorit Národní knihovny ČR.

V rámci analytické katalogizace bylo v roce 2016 zpracováno celkem 6 sborníků. Celkově bylo nově zkatalogizováno 277 článků, z toho 138 českých a 139 cizojazyčných.

Služby Mediální studovny

V Mediální studovně se v roce 2016 uskutečnilo 26 kurzů informační výchovy pro 1. ročníky Ústavu filosofie a společenských věd Filozofické fakulty UHK (charakteristika všech dostupných databází na UHK, vyhledávání v databázích podle klíčových slov vybraných vyučujícím, tvorba citací se zaměřením na citace monografie a článku) a pro studenty 1. ročníku Katedry sociální pedagogiky Pedagogické fakulty UHK a studenty cestovního ruchu Fakulty informatiky a managementu (databáze, vyhledávání v databázích dle požadovaných klíčových slov a tvorba rešerší). V roce 2016 využili pedagogové i studenti individuálních konzultací a poradenství v oblasti databází, citací a rešerší. Vyučující potřebovali informace o vyhledávání v databázích Web of Science, Journal Citation Reports a Scopus, studenti preferovali informace o plnotextových databázích.

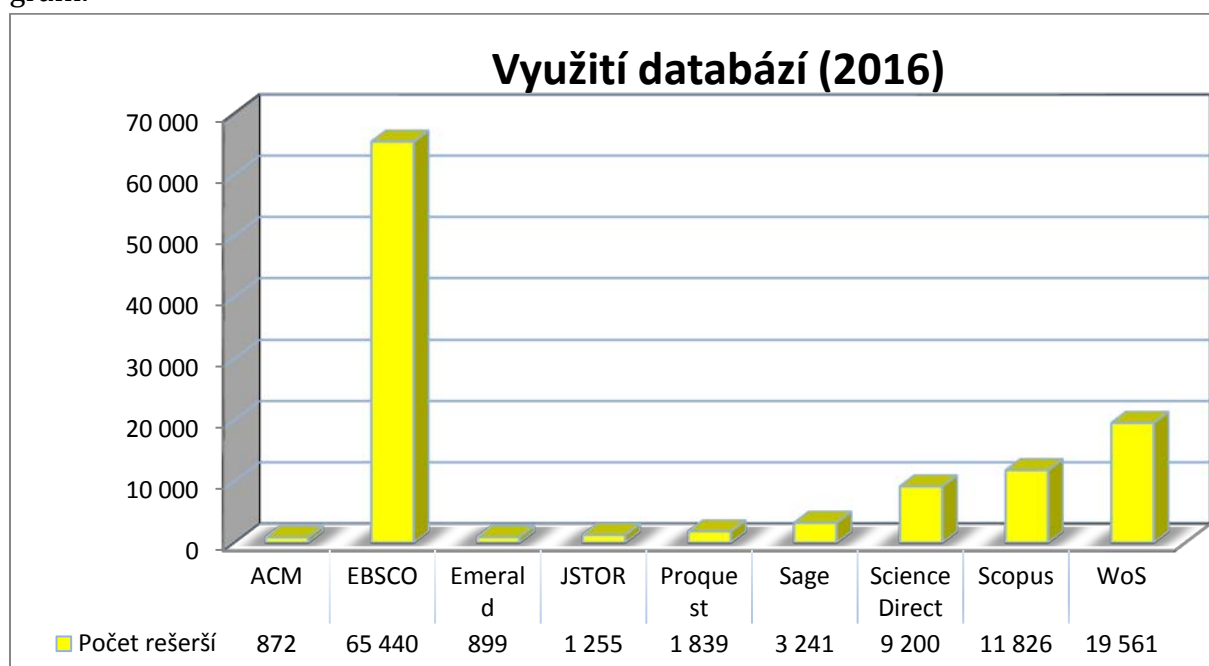
Důležitou a i přes zpoplatnění stále hodně využívanou součástí bibliograficko-informačních služeb Mediální studovny je zpracování rešerší. V roce 2016 pracovnice Mediální studovny podle požadavků pedagogů a studentů vytvořila 260 rešerší.

Dostupnost elektronických informačních zdrojů

Univerzitní knihovna měla v rámci projektů LR a operačních programů OP VaVpI i v roce 2016 umožněn vstup do databází: Web of Science (bibliografická databáze s citačním rejstříkem), Scopus (bibliografická databáze), EBSCO (multioborová plnotextová databáze), ProQuest (multioborová plnotextová databáze), Literature Online (plnotextová databáze zaměřená na anglo-americkou literaturu), Literature Resource Center (plno-

textová literární databáze), ACM Digital Library (databáze z oblasti výpočetní techniky) a Emerald X 40 (databáze z oblasti ekonomie, managementu a marketingu), Sage a JSTOR (humanitní plnotextové databáze), ScienceDirect, SpringerLink (výpočetní technika). Ve všech databázích pomalu roste počet přístupů, hledání a stahovaných plných textů ve formátech pdf a html, největší nárůst byl zaznamenán v bibliografických databázích Web of Science, Scopus a v plnotextové multioborové databázi EBSCO.

Uživateli byl i v roce 2016 využíván přístup do plných textů Sbírkou zákonů (plné texty zákonů jsou v databázi od roku 1945) a přístup do bibliografických databází Národní pedagogické knihovny Komenského v Praze a Národní lékařské knihovny v Praze. Zájem ze strany studentů byl i o způsob vyhledávání v České a Slovenské národní bibliografii.



Nakladatelství Gaudeamus součástí Univerzitní knihovny

Od 1. dubna 2016 se stalo nakladatelství Gaudeamus součástí Univerzitní knihovny, která byla od počátku jeho nejbližším partnerem. Do konce března roku 2016 zabezpečovalo nakladatelství vedle nakladatelských služeb a grafické úpravy textů také tisk. Postupně však vybavení tiskárny nedokázalo zcela uspokojit náročnější požadavky akademických pracovníků na kvalitu tisku a zejména barevný tisk. Na základě analýzy se ukázalo, že investice do zcela nového moderního vybavení tiskárny by byly vzhledem k počtu vydávaných titulů nerentabilní, a proto bylo rozhodnuto tisk od 1. dubna 2016 zadávat externě, a využít raději služby tiskáren s nejmodernějšími technologiemi tisku.

Hlavním posláním nakladatelství Gaudeamus (dále jen nakladatelství) stále zůstává zajišťování stěžejních vydavatelských a nakladatelských služeb pro všechna pracoviště UHK, zejména jde o předtiskovou přípravu děl, návrhy obálek, komunikaci s tiskárnou, zajišťování veškeré agendy ISBN a dále prodej a propagace odborných textů a monografií.

V roce 2016 bylo v nakladatelství vydáno celkem 28 titulů, z toho 9 recenzovaných monografií, 13 sborníků, 4 skripta a 2 účelové publikace. Kromě ISBN těchto publikací byla dodatečně vyřízena agenda dalších 60ti ISBN za období 2014 – 2015.

Pozitivní změny ve vydavatelské činnosti

Vydávané tituly již mohou uplatnit barevný tisk, což předchozí technologie tisku v nakladatelství Gaudeamus neumožňovala. Barevný tisk zatráktivňuje vydávané tituly, větší péče bude věnována vzniku edičních řad a pojednání obálky. Služby za grafickou úpravu rukopisu včetně návrhů obálky a poradenskou pomoc i veškerou agendu ISBN již od dubna roku 2016 nebyly fakultám účtovány a nepromítají se do ceny vydávaných děl.

Prodej a propagace vydávaných titulů

V roce 2016 došlo k proměně webových stránek nakladatelství a e-shopu. Nabídka prodávaných titulů byla doplněna o náhledy obálek a anotaci jednotlivých publikací. Byl vytvořen katalog nejžádanějších titulů v tištěné i virtuální podobě. Velmi příznivý ohlas měl pro nakladatelství Gaudeamus knižní veletrh, pořádaný v rámci Týdne knihoven, kde se prezentovaly tituly vydané prostřednictvím univerzitního nakladatelství a byla rozšířena spolupráce s vydavateli a distributory. Prostřednictvím internetového prodeje bylo odesláno 168 zásilek a prodány publikace v celkové částce 166.315,- Kč.

Spolupráce s nakladateli a vydavateli vysokých škol

V roce 2016 byla posílena spolupráce s nakladatelstvími vysokých škol. Byla vypracována koncepce rozvoje nakladatelství, která předpokládá zabezpečení komplexních redakčních prací.

Tabulky

1. Uspořádání knihovny

Ústřední/hlavní knihovna	1
Pobočkové knihovny	3
Příruční knihovny	16

2. Klasický knihovní fond

Počet fyzických jednotek celkem	280 799	
Úbytky knihovních jednotek za rok	693	
Počet titulů seriálových publikací	148	
V tom	pouze v tištěné formě	146
	pouze v elektronické formě	2
	v obou formách	0
Počet exemplářů seriálových publikací	336	
Počet knihovních jednotek ve volném výběru knihovny	116 951	

3. Zpracování knihovního fondu

		celkem
Katalogizace nově		1 710
V tom	české	1 202
	cizojazyčné	508
	rekatalogizace	0
Opravy bibliografických záznamů		979
Autority celkem		6 092
V tom	nově vytvořené	2 694
	opravené	3 398
Harmonizace s NK ČR		1 655
Články celkem		277
V tom	české	138
	cizojazyčné	139
Digitalizace (str.)		0

4. Výpůjční a další služby

Absenční výpůjčky celkem		134 805
V tom	počet prvních výpůjček	48 106
	počet prodloužení	84 607
	krátkodobé výpůjčky	299
	výpůjčky kateder	1 793
Objednávky ze skladu		2 906
Rezervace		2 367
Školení v knihovně		6
Počet účastníků školení		110
Upomínky		19 339

Počet míst ve studovnách	160
S připojením WIFI	160

4.1 MVS a MMVS požadovaná

MVS a MMVS – požadavky celkem	359
Z toho realizované MVS – výpůjčkou	182
Z toho realizované MVS – kopie v tištěné podobě	121
Z toho realizované MVS – elektronická kopie	0

4.2 MVS poskytovaná

MVS – poskytovaná -požadavky	9
do jiných knihoven – výpůjčkou	0
do jiných knihoven – kopie v tištěné podobě	2
do jiných knihoven – elektronická kopie	0

5. Čtenáři

Počet registrovaných čtenářů	5 280
Z toho uživatelé kategorie veřejnost	69
Počet návštěvníků v knihovně	36 250

6. Mediální studovna

Rešerše zpracované	260
Počet hodin školení organizovaných pro uživatele	26
Počet účastníků školení	499
Počet účastníků výuky zajišťované knihovnou	67
Počet hodin výuky zajišťované knihovnou	160

7. Personální obsazení knihovny

Kvalifikace – VŠ	6
Kvalifikace – SŠ	7
Kvalifikace – ZŠ	3
Osoby celkem	15
Úvazek celkem	14,5

8. Tituly vydané v nakladatelství Gaudeamus

Odborné knihy (recenzované monografie)	9
Sborníky	13
Učebnice, skripta	4
Účelové publikace	2
Vydané tituly celkem	28